

0%B4%D0%B1%D0%B0%D0%B9%20%D0%92.%20%D0%92..pdf?sequence=1&isAllowed=y

4. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О. М. Балакірева, Т. В. Бельська [та ін.]; за ред. О. А. Корнієвського. – К. : НІСД, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/gromadyanske_suspilstvo-3eeda.pdf

«СУХИЙ ЗАКОН» В БЕССАРАБІЇ ЧАСІВ ТИМЧАСОВОГО УРЯДУ

Іван Татаринов

*кандидат історичних наук, викладач
кафедри української і всесвітньої історії та культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
(Україна)*

На початку ХХ ст. антиалкогольні заходи та боротьба з пияцтвом стали достатньо розповсюдженим явищем в країнах Європи. Урядові постанови, а також представники духовенства і громадських організацій закликали населення до тверезого образу життя та повній або частковій відмові від алкоголю. Створювались «товариства тверезості», а на великі свята проводились антиалкогольні акції.

Така тенденція у великій мірі торкнулася Росії. Першими кроками по запровадженню «сухого закону» були закриття питних закладів під час призову новобранців у збройні сили, військових маневрів, хресних ходів, значних загальнодержавних свят, мобілізацій періоду російсько-японської війни (1904-1905 рр.). Можливість таких дій була передбачена циркулярами Головного управління неокладних зборів та казенного продажу питва від 8 липня 1898 р., а також наказами міністра внутрішніх справ від 6 серпня 1903 р. [4, с. 80]. Пізніше, з початком Першої світової війни, антиалкогольні заходи ставали все жорсткішими та

всеохоплюючими. Особливо суворо за їх дотриманням слідкували у прифронтових територіях, серед яких була і Бессарабська губернія. Після Лютневої революції в Росії відбулось багато змін в законодавстві, були намагання ліквідувати «антиалкогольне» законодавство, щоб за рахунок акцизів поповнити державний і місцеві бюджети. На сьогоднішній день тема запровадження «заборонного» законодавства по відношенню до певної категорії товарів та продукції в Україні достатньо актуальна.

Метою даної статті є розглянути, як на місцевому рівні в Бессарабії сто років тому дотримувались заборон по відношенню до алкогольних виробів. Для відтворення більш повної та достовірної картини подій 1917 р. автором було залучено широкий архівний матеріал.

Вже навесні 1915 р. «сухий закон» в Бессарабській губернії став всеохоплюючим, хоча, звісно, повністю перемогти підпільну алкогольну торгівлю не вдалося [5, с. 38]. На хвилі подій, що відбуватись в Росії після Лютневої революції «антиалкогольні» постанови в Бессарабії почали порушуватись. Наприклад, в березні 1917 р. в Акермані була помічена торгівля вином [3, арк. 95]. За даними генерал-губернатора в цей же період «в селищах баби носять під сукнею металеві грілки, наповнені спиртом, яким таємно торгують» [2, арк. 8].

Щоб відновити порядок, 31 березня 1917 р. Бессарабський губерньський комісар К. Мімі заборонив в межах губернії будь-який продаж вина як роздрібний, так і оптовий з льохів та винних лавок, власниками садів, а також в клубах, шпиталях, готелях і ресторанах [3, арк. 91]. На місцеву владу та міліцію, що замінила царських жандармів, покладался обов'язок стежити за тим, щоб торгівля вином не мала місця навіть під час свят [3, арк. 270].

Однак повного контролю над ситуацією влада вже не мала. В кінці літа 1917 р. почастишали випадки появи людей у п'яному стані на вулицях. Відповіддю на це явище стало посилення «антиалкогольних заходів».

Відтепер «за появу в публічному місці в стані явного алкогольного сп'яніння винні підлягали грошовому стягненню до 300 крб. або ув'язненню на термін від 2-х місяців до 1 року і 6 місяців чи арешту на строк понад 3-х років [1, арк. 1].

На додаток до постанови від 31 березня 1917 р., губернський комісар 13 вересня видав ще одну. Для попередження і припинення будь-яких спроб порушити порядок і спокій на ґрунті продажу алкоголю та пияцтва заборонявся будь-який продаж вина в межах Кишинева та губернії. У випадку виявлення порушень – винуватець піддавався покаранню, а вино – знищувалось на місці [1, арк. 2].

Нова революційна влада на місцях також робила певні кроки для боротьби з торгівлею спиртним. Наприклад 25 серпня 1917 р. Комітет ради робітничих та солдатських депутатів м. Болград підняв питання про заборону виготовлення вина. Начальник штабу 6-ї армії Л. Радус-Зенкович наказав утворити для цього спеціальну комісію під головуванням начальника етапно-господарського відділу штабу армії, за участю 2-3 місцевих мешканців [2, арк. 5].

23 вересня 1917 р. в Болграді пройшло спільне засідання виконкому громадських організацій та міської комунальної ради, на якому було прийнято рішення: «Все наявне в місті вино прийняти на облік, для чого утворити спеціальні комісії. Останні мали обстежити всі винні склади виноробів у місті». На початку жовтня 1917 р. таку комісію, під керівництвом полковника Б. Станкевича, було створено при інтендантській частині 6-ї армії. До неї, крім військових, увійшли представники міста [2, арк. 17, 22].

Однак такі помірні кроки не давали необхідних змін. Як результат, 29 жовтня 1917 р. в Болграді невідомі розгромили винний склад, почались заворушення. В той же день місцева влада вдалася до більш серйозних кроків, було видано наказ: «З метою встановлення в місті порядку та

запобігання в майбутньому ексцесів, здатних порушити нормальне життя міста, Болградський комітет громадської безпеки заявляє, що винні в зберіганні запасів горілки та її продажу, а також викриті в підбурюванні до погромів, будуть піддаватися суду, а місцеві мешканці, крім того, висилатимуться з району розташування військ» [2, арк. 35, 41].

У сусідньому Ізмаїлі обстановка була значно спокійнішою. Тому тут місцева влада навпаки намагалася легалізувати торгівлю спиртним. В той час у місті існували два клуби – казино та громадське зібрання. Їх відвідували військовослужбовці (офіцери і чиновники) з частин військ розташованих в околицях. Для них це були єдині місця відпочинку та проведення дозвілля після повернення з позицій. Користуючись наказом по 6-й армії від 13 жовтня 1917 р., котрий дозволяв відпускати вино по 1/8 плящі на людину в день, самоврядування Ізмаїлу звернулося до Бессарабського губернського комісара з проханням про дозвіл продажу вина в клубах «виключно подаючи його до столу з їжею». Цим на думку місцевої адміністрації вирішувалися два завдання: якнайшвидше, спільно з військами знищувались всі запаси вина в районі міста, а місцевий бюджет субсидювався членами клубів. Однак 9 листопада губернський комісар повідомив в Ізмаїл про неможливість задовольнити подібне клопотання [1, арк. 11, 15].

На підставі аналізу архівних документів можна зробити висновок, що в період правління Тимчасового уряду «антиалкогольне законодавство» прийняте, ще за царської влади, місцева адміністрація в Бессарабії всіма силами намагалась підтримувати. Однак, на хвилі загальнодержавного розладу та масових безпорядків це було надзвичайно складним завданням. Рівень громадського порядку в регіоні був неоднорідним. В тих населених пунктах, де ситуація була спокійнішою муніципальні органи навіть намагалися легалізувати торгівлю спиртним, для поповнення місцевого бюджету. Такі спроби натикалися на

принципову позицію губернської влади, що тим самим забезпечувало підтримання громадського спокою в даному прифронтовому регіоні. Слід зазначити, що аналіз «сухого закону» в Бессарабській губернії у період правління Тимчасового уряду потребує подальшого дослідження із залученням нових архівних джерел.

Література:

1. Комунальна установа «Ізмаїльський архів» (КУ «ІА»), ф. 2, оп. 1, спр. 705, арк. 16.
2. КУ «ІА», ф. 292, оп. 1, спр. 233, арк. 42.
3. КУ «ІА», ф. 779, оп. 1, спр. 105, арк. 327.
4. Пашков Е. В. Антиалкогольная кампания в России в годы Первой мировой войны / Е. В. Пашков // Вопросы истории. – 2010. – № 10. – С. 80-93.
5. Татаринов І. Є. Антиалкогольні заходи в Бессарабській губернії у 1914-1915 рр. / Іван Євгенович Татаринов // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1. – С. 34-38.

НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Іван Тімкін
кандидат історичних наук, доцент
кафедри соціальних технологій
Національний авіаційний університет
(м. Київ, Україна)

Проблемам, пов'язаним з національно-патріотичним вихованням молодого покоління, присвячені численні дослідження вітчизняних та закордонних вчених. Серед класиків педагогічної науки до питань